

HOE HET WERKT
HOE HEL MEKEL

Nachoem M. Wijnberg

HOE
HET
WERKT
MEBKL
HEL
HOE

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM / ANTWERPEN

Eerste druk, september 2023

© Nachoem M. Wijnberg

Omslagontwerp Roald Triebels
Typografie binnenwerk Michiel Niesen, Haarlem
Auteursfoto Merlijn Doomernik
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 933 0458 1

NUR 306

www.uitgeverijpluim.nl

WAT EEN BEGIN BLIJFT

Wat het begin kan zijn
omdat ik niets anders weet
waarvan meer wegen gaan naar wat het meest als dit is,
want het eerste zeggen hoe verder is
dat ik het begin kan herhalen in plaats van wat ik nog niet weet.

Het einde als het tegenovergestelde
van het begin en het einde
als wat het makkelijkst herhaald kan worden
omdat één in het midden als vergeten is.

Alsof ik wat tussen begin en einde is,
zoals zeggen dat het er is als het er niet is,
buiten had willen houden,
maar het is al binnen. Tussen haakjes zetten
waarmee samen kan, maar ook zonder,
of wat verdeeld kan worden over wat niet daartussen staat,
en tussen aanhalingstekens zetten wat zo gezegd kan zijn
of wat zegt dat het ook anders gelezen kan worden.

WEGEN, MANIEREN

Wat vertaald kan worden
stuurt het zeggen op weg (en wat gezegd wordt
is enkel samen met ten minste één weg
wat vertaald kan) waarover dat en een ander naar elkaar toe kunnen
en ook tussen dat en dat verderop is ten minste één weg
en misschien ook daarom wil ik wat ik zei herhalen
voor wat bijna hetzelfde is, zelfs in twee gedichten ver van elkaar
en zelfs in een andere afbeelding
in een kunst ver weg.

Als ik maar één manier zie of één weg,
maar van de ander meer dan één,
maak ik van manieren wegen of omgekeerd,
als om mij opnieuw te zeggen dat er meer van zijn,
al is het maar voor korte tijd. Hoeveel van een kunst weten
is hoeveel van de manieren om naar een andere te komen
of in dezelfde te blijven
en allebei sluiten in wat daarvoor nodig is of kan
met vorm, ritme, toon, stem (hoe de toon over de vorm
verdeeld is) en wegen en manieren.

WEGEN, MANIEREN

Tussen elke twee kunsten
is ten minste nog één andere en tussen elke twee manieren
om van één kunst naar een andere te gaan
ten minste nog één andere.

Er kunnen wegen gaan
tussen wat in verschillende manieren is,
en een weg kan over de grens tussen twee manieren gaan
en er is altijd nóg een richting van waaruit
die weg géén grens is. Zoeken naar manieren die laten vertalen
wat eerder niet ging (en een manier is ook hoe het niet lukt
in vergelijking met hoe het anders wel lukt,
zoals in een gedicht doen wat ergens anders niet in ging).

RICHTING

Een richting is wat een afstand
of een verandering laat beschrijven
als een verschil in die richting, alsof er daarna vertalers
achteraan gestuurd kunnen worden.

Hoe, met wat, zodat ze het kunnen lezen
van hoe ver weg, schrijf ik
wanneer ik het meegeef
aan wie ver weg gaat en die het pas zal lezen
als daar aangekomen?

Versturen leren door ontvangen,
alsof ik naar voren ren om wat ik verstuur
zelf te ontvangen waar ik een deel daarvan ga vergeten.

Zoals wanneer net aangekomen
'dit is van wie mij hierin gestuurd heeft' zeggen
om het aantal richtingen te verkleinen, later kunnen er weer meer bij,
ook al komt er geen bericht aan van de latere
naar waar de eerdere nog zijn. Zoals één zoals ik niet helemaal meer ben
ongedaan ging maken wat die gemaakt had,
als om te laten zien ('maar wie kan het zien?')
dat die niet was waar die wilde zijn.

TOON

De laagste tonen
zijn van wat nog gaat gebeuren en tonen worden hoger
als ze dichtbij komen. Hoe laag moet een toon zijn
als ik die als laag hoor en die dichtbij komt?

De toon van 'kom binnen
en als je niet wil, kan je mij in jouw plaats
naar binnen sturen, wanneer een toon ook als de hoek is
die iemand maakt met waar die doorheen loopt
(alsof het vlak is). Een ander tegenkomen met wie spreken
mij een andere toon geeft, zoals die van wie mij zei dat mijn toon
beter kon zijn toen ik zei dat ik wilde
dat het beter met die ging. Wat voor toon gebruikt wie ergens langer
in kon blijven tegen wie daarin opgesloten was
of wanneer die spreekt tegen wie zoveel hoger is
en in welke richting gaat hoogte vandaag?

Zoals 'dat hoeft toch niet
tussen een zoals ik en een zoals jij
verdedigd te worden, alsof ik waar ik op richtte
helemaal mis en 'enkel lucht, enkel lucht'.

RIJM

(Als ik het nóg een keer mag,
wat wil ik tegen mijzelf zeggen wat niet zo is
en later is alsof een ander mij dat gezegd heeft, zoals rijm,
want dat is toch ook nóg een keer mogen?) Als ik hoor wat klinkt
zoals wat misschien het rijmwoord was
weet ik dat iets voorbij is? Wat ik kan zien als ik terugkijk
in de richting van tijd (waar ik te weinig mee doe
omdat ik er eerder meer
mee had kunnen doen) naar waar die langzamer ging
dan de tijd daaromheen.
Omdat ik er méér voor terug wil zeg ik
hoe twee regels werken die in dezelfde richting gaan
en niet enkel aan het einde rijmen,
maar waarin elk woord (dat in zijn eentje onbeweeglijk gemaakt
kan worden door de minste achtergrond) in één regel met één in de andere
óók een paar wordt. Ze komen naar elkaar toe, alsof ze samen
het laken van een groot bed opvouwen.

INHOUD

Wat een begin blijft	5
Wegen, manieren	6
Wegen, manieren	7
Richting	8
Toon	9
Rijm	10
Vorm	11
Afbeelden	12
Afbeelden	13
Afbeelden, beschrijven	14
Vertalen	15
Afbeelden zoals vroeger	16
Materiaal	17
Inrichten	18
Tegenspreken	19
Schrijven, lezen	20
Herhalen	21
In de richting van tijd	22
Achtergrond, voorgrond	23
Achtergrond, voorgrond	24
Achtergrond, voorgrond	25
Meer dichtbij komen	26
Richtingen	27
Goed personeel vinden	28
Van verder weg kijken	29
Ik wilde dat je hier was	30
De kleuren moeten het doen	31
Met kleuren de weg wijzen	32
Kleuren vertalen	33
Modellen	34
Zo ver als het gaat	35
Aftellen, uittellen	36
Later, vroeger	37
Avondovereenkomst	38
Op het toneel	39
Masker	40

Persoon	41
Rol aan het einde	42
Techniek	43
Meer- of mindertechniek	44
Drie technieken	45
In evenveel	46
Vragen en antwoorden	47
Voorbeeld, veralgemenisering	48
Een beetje abstractie	49
Tijd voor muziek	50
Het gaat mij zo goed dat ik mij zoveel techniek kan veroorloven	51
Aanwijzen	52
Aanwijzingen, aantekeningen	53
Gebeuren	54
Schrijven, lezen	55
Elke kunst	56
Vroeger, buiten	57
Verschil	58
Licht, schaduw	59
Uitvoeren	60
Uitnodigen	61
Vertalen	62
Voor de vertaler	63
Licht, schaduw	64
Beleefd	65
Niet het einde van poëzie	66
Uitrekenen	67
Vergelijking	68
Zoals, zoals	69
Met een ander	70
Tegelijk	71
Eerlijke dief	72
Uitvoeren	73
Waar is de grens	74
Wedstrijd	75
Wedstrijd	76
Wedstrijd	77
Schrijven, lezen	78

Hoe weinig	79
Herhaling, vertaling	80
Vertalen	81
Teruggaan	82
Te veel	83
Wie heeft zoveel	84
Hoe goed het is	85
Einde zonder begin	86
In het licht van dat er zoiets als later is	87
Erin gestuurd	88
Erin gestuurd	89
Kom er maar in	90
Terugkomen	91
Naar buiten, naar binnen	92
Afbeelden verdedigen	93
Laat leren	94
Een laatste kiezen	95
Het omgekeerde of tegenovergestelde	96
Bij de kapper	97
Uitzicht	98
Een week langer blijven	99
In vlucht	100
Hoop repareren	101
Hoop in een spiegel	102
Kleiner, groter	103
Einde, begin	104
Einde, begin	105
Laatste, eerste	106
Maestro, maestro	107
De machine aan het einde	108
Einde, begin	109
Uit muziek en naar muziek terug	110
Uit muziek en naar muziek terug	111
Hoe het werkt	112

